

nebojša petrović

PSIHOLOŠKE OSNOVE POMIRENJA

IZMEĐU SRBA, HRVATA I BOŠNJAKA

SADRŽAJ

PREDGOVOR	11
I POMIRENJE I SPREMNOST ZA POMIRENJE	13
II DRUŠTVENE OKOLNOSTI I PSIHOLOŠKI MEHANIZMI NASTANKA SUKOB U SFRJ	17
III INDIVIDUALNI I KOLEKTIVNI NIVOI SOCIOPSIHOLOŠKE ANALIZE	35
1. Studije zajedničkih elemenata velikih grupa u istoriji socijalne psihologije	40
2. Noviji pogledi na problem	44
3. Funkcionalnost zajedničkih elemenata članova društva	45
4. Proširenje diskusije na velike društvene grupe (nacije)	46
5. Socijalni identitet i zajednička uverenja	47
6. Studija zajedničkih elemenata grupe u ovom radu	50
IV POGLEDI OD ZNAČAJA ZA POMIRENJE U RAZNIM OBLASTIMA LJUDSKOG DUHA	53
Religijski aspekti pomirenja	58
Pomirenje kao cilj međunarodnih institucija i u međunarodnim odnosima	63
V POGLEDI I PRISTUPI POMIRENJU SA STANOVIŠTA PSIHLOGIJE ILI BLISKI TOM STANOVIŠTU	67
1. Odlike tvrdokornih konflikata	68
2. Koegzistencija i pomirenje nakon tvrdokornih konflikata	71
3. Socio-emocionalno i instrumentalno pomirenje	79
4. Hijerarhijsko i organsko pomirenje	84
5. Pomirenje kao ishod i kao proces	88
5.1. Pomirenje kao ishod	91
5.1.1. Strukturni ishodi pomirenja	91
5.1.2. Psihološki ishodi pomirenja	92
5.1.2.1. Socijalna uverenja značajna za borbu sa tvrdokornim konfliktima	94

5.2. Pomirenje kao proces	101
5.2.1. Strukturni proces pomirenja	101
5.2.2. Psiholški proces pomirenja	102
6. Gledište evolucionih psihologa	105
6.1. Signalni model (racionalnog izbora)	106
6.2. Alternativni model: pomirenje kao opraštanje	108
6.2.1. Uloga emocija	109
6.2.2. Model opraštanja	110
7. Psihoanalitički pogledi na problem pomirenja	112
7.1. Koegzistencija, integracija i apsorpcija	116
7.2. Izabrane traume i izabrane slave	121
7.3. Socijalna regresija	122
7.4. Dehumanizacija i demonizacija protivnika	126
8. Jednakost i reciprocitet kao preduslovi pomirenja	132
9. Moralni aspekti pomirenja	140
10. Posledice slabog mira	149
11. Rad na psihološkom pomirenju u Ruandi	156
VI PRISTUP EMPIRIJSKOM DELU ISTRAŽIVANJA	161
VII REZULTATI ISTRAŽIVANJA	169
Konstrukcija skale spremnosti za pomirenje	169
Prva faza: usmeni intervjui u Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj i Srbiji	169
Mogućnosti i uslovi pomirenja	177
Druga faza: Konstrukcija skale spremnosti za pomirenje	200
1. Vrednosti, vrednosne orijentacije, ciljevi, životni stilovi	214
1. Društveni ciljevi	214
2. Vrednosne orijentacije	220
3. Preferirani životni stilovi	224
4. Ideološka samoprocena na dimenziji liberalno-konzervativno ...	225
5. "Rokičeva dilema"	228
6. Ideološke orijentacije	228
3.2. Društvene vezanosti i međugrupni odnosi	229
3.2.1. Socijalne identifikacije	229
2. Nacionalizam	231
3. Odnos prema nacionalnim manjinama	232
4. Slep i konstruktivni patriotizam	235
5. Socijalna distanca	237
6. Stereotipi	239

6.1. Stereotipi Srba prema Hrvatima	241
6.2. Stereotipi Srba prema Bošnjacima	241
6.3. Stereotipi Bošnjaka prema Srbima	241
6.4. Stereotipi Bošnjaka prema Hrvatima	241
6.5. Stereotipi Hrvata prema Srbima	242
6.6. Stereotipi Hrvata prema Bošnjacima	242
7. Spremnost na zajedničke aktivnosti na području bivše Jugoslavije	243
III Opštije crte ličnosti	244
1. Agresivnost	244
2. Anksioznost	244
3. Empatičnost	245
4. Samopoštovanje	246
5. Anomija i alijenacija	246
IV Veze spremnosti za pomirenje i drugih karakteristika	248
1. Poverenje u institucije – društveni kapital	248
2. Traumatičnost ličnog iskustva	252
3. Emocije	254
3.1. Očekivanja od budućnosti	258
3.2. Najizraženiji budući sukobi (očekivanja ispitanika)	258
4. Zadovoljstvo raznim životnim aspektima	260
5. Spremnost za lično angažovanje na očuvanju i ostvarenju različitih interesa	262
5.1. Zainteresovanost za politiku	263
Ostale varijable	265
Odnos prema religioznosti	265
Pol	266
Vrsta fakulteta	267
Ostale analize	267
DISKUSIJA	260
ZAVRŠNA REČ	277
LITERATURA	281